מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את המונח 'צימוד' ודוגמאות לו בשירת ימי הביניים
- להבחין בין מונחים מרכזיים כמו שיבוץ, פיוט ושיר חול
- לתרגל זיהוי ויישום של משחקי מילים בשירה

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הבנת המונחים - שאלות רב-ברירה

1. א – שתי מילים דומות בצליל שמשמעותן שונה
2. א – 'לב' (איבר בגוף) ו'לב' (מרכז)
3. א – הטמעת ביטוי מהמקרא בתוך השיר במשמעות חדשה
4. א – שיר חול

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – זו ההגדרה המדויקת של המונח
2. לא נכון – היא כללה גם שירי חול כמו שירי אהבה ויין
3. נכון – זו ההגדרה של המונח שיבוץ
4. לא נכון – משקל מתייחס למבנה ההברות או התנועות בשיר ולא למספר השורות
5. נכון – היא יכולה להתפרש כציפור או כחירות

חלק ג' – השלמת מילים

1. צימוד
2. חול
3. שיבוץ
4. פיוט
5. משקל

חלק ד' – התאמת מונח להגדרה

- 1 – ה (מילים דומות בצליל, שונות במשמעות)
- 2 – ד (שילוב פסוק מקראי בתוך השיר במשמעות חדשה)
- 3 – א (שיר העוסק בחיי היומיום, אהבה ויין)
- 4 – ג (שיר דתי המיועד לתפילה)
- 5 – ב (מבנה קבוע של הברות בשיר)

חלק ה' – כתיבה ויצירה

1. כדי להפגין יכולת לשונית ולשעשע את הקוראים עם משחק בצלילים ובמשמעויות שונות של אותה מילה

חלק ו' – משימת כתיבה

1. יש לבדוק שני זוגות מילים תקינים עם הסבר ברור להבדל במשמעות בין המילים בכל זוג

כרטיס יציאה – מה לחפש

- הגדרה: מילים דומות בצליל, שונות במשמעות
- דוגמה תקינה כמו 'דרור'-'דרור' או 'לב'-'לב'
- שיר חול עוסק בחיי יומיום ואהבה, פיוט הוא שיר דתי לתפילה

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח את השיעור עם דוגמת 'דרור' ולבקש מהתלמידים למצוא דוגמאות נוספות בעצמם
- מומלץ לחזק את ההבחנה בין צימוד לשיבוץ כי תלמידים נוטים להתבלבל ביניהם
- בגרסה לתלמידים מתקשים אפשר לדלג על הפריטים המסומנים ולהתמקד בהגדרות הבסיסיות

דף תרגול: מונחי שירת ימי הביניים - צימוד ומשחקי לשון

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

משוררי ימי הביניים אהבו לשחק במילים הנשמעות דומה אך משמעותן שונה, תופעה הנקראת 'צימוד'. בדף זה נתרגל את המונח הזה ועוד מונחים חשובים מהיחידה על שירת ימי הביניים.

1 חלק א' – הבנת המונחים - שאלות רב-ברירה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהי ההגדרה הנכונה למונח 'צימוד'?

(א) שתי מילים דומות בצליל שמשמעותן שונה (ב) חזרה על אותה מילה פעמיים ברצף

(ג) ציטוט ישיר מהתנ"ך (ד) חריזה בסוף שורות השיר

2. באיזה מהצמדים הבאים יש דוגמה אמיתית לצימוד?

(א) 'לב' (איבר בגוף) ו'לב' (מרכז) (ב) 'שמש' ו'ירח' (ג) 'אור' ו'אויר' (ד) 'מים' ו'דמים'

3. מהו 'שיבוץ' בשירת ימי הביניים?

(א) הטמעת ביטוי מהמקרא בתוך השיר במשמעות חדשה (ב) חזרה על מילה פעמיים

(ג) שימוש קבוע במשקל אחיד (ד) תיאור חזותי של נוף

4. סוג שיר העוסק בחיי החברה, באהבה וביין נקרא:

(א) שיר חול (ב) שיר קודש (ג) פיוט (ד) קינה

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	צימוד הוא משחק מילים שבו שתי מילים נשמעות דומה אך משמעותן שונה	☐	☐
2	שירת ימי הביניים נכתבה רק בנושאי דת	☐	☐
3	שיבוץ הוא הכנסת ביטוי מהמקרא לתוך השיר תוך מתן לו משמעות חדשה	☐	☐
4	משקל בשירה הוא מספר השורות בבית השיר	☐	☐
5	המילה 'דרור' יכולה לשמש כדוגמה לצימוד כי יש לה שתי משמעויות שונות	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. משחק מילים שבו מילה או צליל חוזרים במשמעות שונה נקרא _____

2. שיר שעוסק בנושאים כמו אהבה, יין וטבע ולא בנושאי דת נקרא שיר _____

3. הכנסת ביטוי מן המקרא לתוך שיר חדש נקראת _____

4. יצירה פיוטית המיועדת לתפילה ולעיתים משולבת בבית הכנסת נקראת _____

5. המבנה הקבוע של ההברות או התנועות בשיר נקרא _____ השיר

4 חלק ד' – התאמת מונח להגדרה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. צימוד	___	**א.** שיר העוסק בחיי היומיום, אהבה ויין
2. שיבוץ	___	**ב.** מבנה קבוע של הברות בשיר
3. שיר חול	___	**ג.** שיר דתי המיועד לתפילה
4. פיוט	___	**ד.** שילוב פסוק מקראי בתוך השיר במשמעות חדשה
5. משקל	___	**ה.** מילים דומות בצליל, שונות במשמעות

5 חלק ה' – כתיבה ויצירה

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם למה משוררי ימי הביניים אהבו להשתמש בצימוד בשיריהם

6 חלק ו' – משימת כתיבה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו שני צמדי מילים (צימודים) משלכם - מילים הנשמעות דומה אך משמעותן שונה, והסבירו את ההבדל ביניהן

🎟️ כרטיס יציאה

מהי ההגדרה של המונח 'צימוד'?

תנו דוגמה אחת לצימוד

מה ההבדל בין שיר חול לפיוט?

איך הרגשתי בשיעור? ☹️ 😐 🙂 😀